

Webinar Community Forest Rights Review

Verslaglegging | 15 oktober 2020 | 9:00-10:45

Colofon

Alle rechten zijn voorbehouden aan Tropenbos Suriname © 2020.

Briefing paper: 'Improving the outcomes of community forests in Suriname. Recommendations for CSOs.'

De publicatie is ontwikkeld in het kader van de Green Livelihoods Alliance - Milieudefensie, IUCN NL en Tropenbos International, en gefinancierd in het kader van het 'Dialogue and Dissent' strategisch partnerschap met het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse zaken.

De briefing paper is gebaseerd op een groter onderzoek naar gemeenschapsbosconcessies. Het volledig verslag is beschikbaar via Tropenbos Suriname.

Link naar briefing paper:

<https://www.tropenbos.sr/resources/publications/improving+the+outcomes+of+community+forests+in+suriname>

Briefing paper

Improving the outcomes of community forests in Suriname
Recommendations for CSOs

Summary

- In Suriname, Indigenous and Maroon communities can apply for a community forest permit, giving the communities the right to practice small-scale agriculture, collect non-timber forest products and harvest timber, both for subsistence and commercial purposes.
- Most permit-holders enter into a contract with a logging company, which then pays the community per cubic meter of extracted timber.
- Permits used to be awarded to the village leader as the representative of the community. Since 2008, the Ministry of Regional Development demands that a community-level committee participates in the application process.
- We consulted 10 Surinamese professionals representing civil society, academia and the government, and asked them about the outcomes of community forests, how the conditions for success can be improved, and the potential role of civil society organisations (CSOs). Additionally, focus group discussions were held in one Indigenous and three Maroon communities.
- Regarding environmental outcomes, respondents stress that companies they are involved with are seldom following sustainable logging guidelines, and this leads to forest degradation and deforestation.
- The community-level livelihood benefits are considered to be minimal. Benefits tend to accrue to the village leader, who is often the person signing the contract with a company, without much involvement of other community members.
- CSOs need to lobby for new regulations to ensure that contracts with companies are transparent, and include benefit sharing mechanisms and requirements for sustainable logging practices. CSOs should also help strengthen the capacity of communities, so that they can choose between either entering into partnerships with third parties based on their own terms, or managing the community forests themselves.

Introduction

Globally, Suriname is the most forested country and has among the lowest annual deforestation rates (less than 0.1%). The government wants to keep it that way, and aims to maintain a national forest cover of 93%. The vast majority of the forest is located in the interior, which is home to about 15% of the population—mostly Indigenous Peoples (4%) and Maroon tribes (11%). Since the publication of the Forest Law in September 1992, communities can apply for community forest permits, giving them the right to practice small-scale agriculture,

Dit verslag is een resultaat van het webinar welk op 15 oktober 2020 is georganiseerd door Tropenbos Suriname. Binnen dit webinar was een van de doelen om de resultaten van de Briefing paper te delen met overheden en CSOs.

Link naar webinar: <https://www.youtube.com/watch?v=Vx5pPZ17UGM>

Samenstellers: Binda-Roy Jaddoe, Nalini Mahesh (Tropenbos Suriname)

Omslag foto: Tropenbos Suriname collectie (Madhawi Ramdin)

Lay-out door: Nalini Mahesh

Foto's: Tropenbos Suriname collectie

Postbus: 4194 Paramaribo, Suriname

Tel. Nummer: +597 532 001

E-mail: info@tropenbos.sr

Website: www.tropenbos.org

Disclaimer

De meningen en standpunten in de publicatie en in dit verslag zijn enkel de verantwoordelijkheid van de auteurs en sprekers en komen niet noodzakelijk overeen met de mening van Tropenbos Suriname en haar partners.

Lijst van afkortingen

CELOS	Centrum voor landbouwkundig Onderzoek in Suriname
CSOs	<i>Civil society organizations</i>
DC	District Commissaris
DDOAS	Directoraat Duurzame Ontwikkeling Afro- Suriname Binnenland
DDOI	Directoraat Duurzame Ontwikkeling Inheemsen
GBB	Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer
GLA	<i>Green Livelihoods Alliance</i>
HKV	Hout Kap Vergunning
IUCN	<i>International Union for Conservation of Nature</i>
JSOOC	Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum
KAMPOS	Coöperatieve organisatie van de zes marron stammen
LBB	Dienst 's Lands Bosbeheer
NGO's	Niet-gouvernementele organisatie
NTPF's	<i>Non-timber forest products</i>
ROS	Ministerie van Regionale Ontwikkeling en Sport
SBB	Stichting Bosbeheer en Bostoezicht
SFISS	Sustainable Forestry Information System Suriname
SuFOSUS	Sustainable forestry Services Suriname
TBS	Tropenbos Suriname
VIDS	Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname
VSG	Vereniging Saramaccaanse Gezagsdragers

Inhoudsopgave

Kader en doel van het webinar	4
Programma.....	4
Notulen.....	5
Introductie	5
Presentatie Tropenbos Suriname.....	5
Presentatie Stichting Bosbeheer en Bostoezicht	8
Panel Statements	11
Panel Discussie.....	12
Afsluiting en Follow-up.....	15
Bijlage 1. Resultaten poll vragen	16
Bijlage 2. Sprekers en panelleden.....	16
Bijlage 3. Participantenlijst	17
Bijlage 4. Q&A achteraf beantwoord.....	18

Kader en doel van het webinar

De ontwikkeling van gemeenschapsbossen in Suriname is voornamelijk gericht op de houtwinning en export van rondhout. Uit veldervaring blijkt dat dit kan leiden tot een ernstige degradatie van onze bossen. Op 15 oktober van 9:00-10:45 organiseerde Tropenbos Suriname een webinar omtrent gemeenschapsbossen. Het doel was om de resultaten van de Briefing paper: 'Verbetering van de uitkomsten van gemeenschapsbossen in Suriname: Aanbevelingen voor CSO's' te delen en in discussie te gaan over (recentelijke) ontwikkelingen van gemeenschapsbossen. In een panel discussie, middels de *Question and Answer* functie in zoom, en middels een aantal poll-vragen werd er gezamenlijk gepraat over de huidige strategieën en toekomstige mogelijkheden tot het verduurzamen van gemeenschapsbossen. Het webinar telde 42 participanten en 6 (gast)sprekers (bijlage 2 en 3).

Programma

Tijd	Agenda
8:45 – 9:00	Inloop
9:00 – 9:05	Welkomstwoord en doel webinar Facilitator: Lisa Best MSc.
9:05 – 9:08	Statement Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer Dhr. Roelf Cairo MSc.
9:08 – 9:30	Presentatie: Briefing Paper 'Verbetering van de uitkomsten van gemeenschapsbossen in Suriname: Aanbevelingen voor CSO's' Presentatoren: Dr. Rudi van Kanten, Giani Razab-Sekh BSc.
9:32 – 9:53	Presentatie: Stichting Bosbeheer en Bostoezicht 'Gemeenschapsbos' Presentator: Drs. Rewie Matai
9:54 – 10:00	Video vertoning: Dorpsontwikkeling binnen het Inheemse dorp Bigi Poika (6 minuten) https://www.youtube.com/watch?v=8mjYyOLg-qM
10:00– 10:40	Statements ministerie van Regionale Ontwikkeling en Sport: Drs. Steven Vroom (DDOI) Mevr. Stephanie Sampi-Cicilson (DDOAS) Panel Discussie (vragen van het publiek) Panellleden: R. Matai (SBB), S. Sampi - Cicilson (DDOAS), S. Vroom (DDOI), R. van Kanten (TBS)
10:40- 10:45	De weg vooruit
10:45	Afsluiting

Notulen

Introductie

Het webinar (via zoom) wordt geopend door Lisa Best (onderzoeker Tropenbos Suriname). Na een korte uitleg over het evenement, de sprekers, en het gebruik van de Q&A functie waar het publiek zijn/haar vragen kunnen stellen, kon het evenement van start. Ten eerste werd een kort welkomstwoord door de directeur Rudi van Kanten gehouden.

Als je wereldwijd kijkt dan is het algemeen bekend dat 'forest dependant livelihoods', gemeenschappen die sterk afhankelijk zijn van het bos, ook een belangrijke rol vervullen in het blijven behouden van het bos. Echter, in de ontmoeting van het traditionele met tussen aanhalingstekens 'het moderne' is het belangrijk dat er een goede samenwerking plaats vindt, zodat enerzijds de forest dependant livelihoods hun omgeving kunnen ontwikkelen volgens hun aspiraties en anderzijds ook de tools worden aangereikt. (...) Als we kijken naar de Surinaamse situatie dan zijn er heel wat mogelijkheden om gemeenschapsbossen te ontwikkelen. Echter, al sinds 2016 is er een duidelijke trend zichtbaar met een zware focus op houtwinning, maar ook op de export van rond hout. De meesten van ons weten uit veldervaring dat dit kan resulteren in een ernstige degradatie van sommige bossen. (...) – Dr. R. Van Kanten

Na het welkomstwoord van de directeur van Tropenbos Suriname volgde een statement van Dhr. Roelf Cairo, MSc., onderdirecteur Bosbeheer bij het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer (GBB).

(...) Het ministerie ziet er op toe dat natuur en bosbeheer, in samenspraak met de relevante stakeholders en lokale gemeenschappen wordt uitgevoerd middels het formuleren van natuur en bosbeleid gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en nationale en internationale wettelijke regelingen en principes. (...) – Dhr. R. Cairo

Presentatie Tropenbos Suriname

Door: Dr. Rudi van Kanten en Dhr. Giani Razab-Sekh

Briefing Paper: Verbetering van de uitkomsten van gemeenschapsbossen in Suriname
Aanbevelingen voor CSOs

Presentator: Dr. Rudi van Kanten

De presentatie begint met een korte achtergrond over de briefing paper. In 8 andere landen is een soortgelijke briefing paper geproduceerd, in onder andere Afrika, Azië en ook in Zuid-Amerika. De briefing paper is gebaseerd op een Community Forest Rights Review studie, uitgevoerd door SuFOSUS. Een onderzoek in opdracht van Tropenbos Suriname en gefinancierd uit het Green Livelihoods Alliance (GLA) project (een project dat in 14 landen wordt uitgevoerd en door Milieudefensie, IUCN Nederland, Tropenbos International en met financiering van het ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland).

De studie bestond uit een deskstudie en focusgroep discussies (in de dorpen Ricanaumofu, Bigi Poika, Brownsweg en omgeving en de Matawai). De laatste focusgroep discussie heeft plaatsgevonden tijdens een training die SBB voor de Matawai op Zanderij 1. Daarnaast zijn er 10 interviews gehouden met sleutel organisaties: het ministerie van RGB (nu GBB), SBB, het ministerie van RO (nu ROS), Kampos, VIDS, VSG, het CELOS, Amazon Conservation team Suriname, Conservation International Suriname en Tropenbos Suriname.

Het traject omtrent de onderwerpen bosbouw en gemeenschapsbosbouw begint voor Tropenbos Suriname omstreeks 2003. Sindsdien zijn er verschillende activiteiten uitgevoerd in samenwerking met verschillende

partners. Er is onder andere gewerkt aan het CELOS Management Systeem en een workshop over de Nationale Houtsector.

(...) en het is natuurlijk de verantwoordelijkheid van allen om het Speciaal Beschermd bos van het CMS te Kabo en Mapane werkelijk te beschermen wat niet zo een makkelijke opgave is, omdat we allemaal weten dat er binnen de houtsector ook mensen zijn die zich niet aan de regels houden en doen aan illegale houtkap. We hebben een interessante workshop georganiseerd over de nationale houtsector destijds (...) de opmerkelijke bevinding was dat niet iedereen die betrokken is bij de sector op de hoogte was van de veldsituatie. De man die bijvoorbeeld de vergunning moet geven voor export van hout, had nog nooit gezien hoe een boom wordt gezaagd en wordt getransporteerd in het veld. En een andere belangrijke functionaris had bijvoorbeeld nog niet gezien hoe een houtzagerij functioneert. – Dr. Rudi van Kanten.

Daarnaast is er in samenwerking met SBB studies verricht naar kleine houtwaren, CO₂ assessment, REDD+, en Code of Practice duurzaam bosbeheer. Een Multi-disciplinary Landscape Assessment was uitgevoerd in het Carolina Resort.

Een Multi-disciplinary Landscape Assessment is ook uitgevoerd in het Carolina Ressorrt waarbij de lokale mensen hun visie geven over het bos. Vervolgens wordt er dan gediscussieerd met andere organisaties en gekeken hoe je het gebied dan het best zou kunnen ontwikkelen rekening houdend met de aspiraties van de lokale bevolking.– Dr. Rudi van Kanten.

Er is een training uitgevoerd in duurzaam bosbeheer voor dorpsontwikkeling in samenwerking met Van Hall Larenstein universiteit; een training van ambtenaren van RO en leden van dorpsbesturen; en er is in de komende 2 jaar begeleiding in drie dorpen in, respectievelijk, de districten Para, Brokopondo en Marowijne in duurzaam bosbeheer. Tot slot is TBS actief in het Boven Suriname Rivier gebied in de uitvoer van een Participatory 3-Dimensional Mapping en landgebruiksplanning ten behoeve van duurzaam bosbeheer.

Presentator Dhr. Giani Razab-Sekh

Giani Razab-Sekh praat vervolgens over de belangrijkste bevindingen van het onderzoek en de rol van NGO's in het vergroten van succes factoren.

NGO's kunnen bijdragen aan transparantie. Zij kunnen helpen in het faciliteren, in (het bevorderen van) benefit sharing, de capaciteitsopbouw van de dorpen, in het bevorderen van partnerschappen en ook het uitkiezen van bedrijven om het werk te doen. - Giani Razab-Sekh BSc.

Bedrijven met wie de dorpen in zee gaan houden zich zelden aan de regels wat resulteert in bosdegradatie. Daarnaast zijn er minimale voordelen voor de dorpen. Vaak blijven de voordelen bij enkelen, omdat maar een kleine groep zich bezighoudt met het gemeenschapsbos.

Belangrijk is te beseffen dat gemeenschapsbos terreinen nog onvoldoende garantie geven voor landgebruiksrechten omdat de overheid nog vergunningen kan uitgeven voor andere economische activiteiten zoals mijnbouw. Daarnaast kunnen gemeenschapsbossen van terreinen van dorp A overlappen met die van dorp B, dit kan zorgen voor interne conflicten. Of conflicten tussen families onderling in hetzelfde dorp.

Mijnbouw in een gemeenschapsbosconcessie, foto uit presentatie Tropenbos Suriname.

Met betrekking tot het beleid binnen dorpen is in 2008 een traject opgezet om Houtkapvergunningen om te zetten naar gemeenschapsbossen. Het belangrijkste hierbij is dat de vergunning met een persoonlijke titel ging naar een vergunning van het dorpsbestuur, wat mogelijkheden biedt voor een meer democratischer systeem. Anno 2020 ligt de meeste focus binnen het gemeenschapsbos op hout terwijl volgens de definitie in de boswet het bos ook gebruikt kan worden het verzamelen van bosbijproducten (NTFPs), landbouw, natuurtoerisme, natuurbescherming en betaling voor ecosysteemdiensten (PES). Daarnaast voelen dorpelingen zich vaak uitgesloten omdat er slechts enkelen van het dorp zich bezig houden met het gemeenschapsbos.

(...) Ik herhaal dat dit een generaal beeld is, je hebt natuurlijk dorpen waar er meer consensus is. Er zijn voorbeelden van dorpen waar er pas na goedkeuring van het geheel dorp door een dorpsmeeting een actie ondernomen wordt en dit is helemaal toe te juichen. - Giani Razab-Sekh BSc

De huidige barrières binnen gemeenschapsbossen zijn onder andere dat dorpen vaak niet beschikken over voldoende geld, kennis en skills om de houtoogst- en verwerking in eigen beheer uit te voeren. Er zijn vaak ongunstige overeenkomsten tussen de dorpen en houtkapbedrijven. Daarnaast zijn er minder gunstige onderhandelingsposities van dorpsleiders die niet beschikken over alle kennis, informatie en onderhandelings technieken. Daarnaast bevatten de overeenkomsten tussen dorpen en bedrijven vaak niet alle details (monitoringssystemen, management plannen, veiligheidsstandaarden en strafbepalingen worden niet altijd meegenomen) – er is een template beschikbaar via het ministerie van ROS. Tot slot kunnen dorpen vaak geen adequate controle uitoefenen op de werkzaamheden van het bedrijf.

Presentator: Dr. Rudi van Kanten

De aanbevelingen voor NGO's voor het bieden van lokale ondersteuning aan dorpen:

Bosbouw technische ondersteuning traditionele autoriteiten bij aangaan contracten met bedrijven; Dorpelingen trainen in onderhandelings technieken (benefit sharing, quota voor lokale werkrachten, corporate social responsibility voordelen); Training in Sustainable Forest Information System voor de Suriname (SFISS); Vergroten toegang tot tools (laptop, gps, printers, bosbouwkundige instrumenten), faciliteiten (werklocaties, machines), financieringsmogelijkheden; Dorpen ondersteunen in ontwikkelen van product ketens, niet alleen hout maar ook bosbijproducten (NTFPs), carbon credits, en natuurtoerisme;

Ondersteunen in dorpsontwikkelingsplannen; Nagaan met bedrijven hoe er benefit sharing mechanismen kunnen worden toegevoegd aan de contracten.

Op het gebied van lobby en advocacy kunnen NGO's daarnaast een belangrijke rol spelen in het transparanter maken van de uitgifte van gemeenschapsbossen en helpen in de verduidelijking van bepaalde criteria. Criteria zoals: de grootte van het gebied inclusief bestemming voor NTFP's en recreatie (bestemmingsplan of landgebruiksplan); ontwikkeling van een gemeenschapsbosmanagementplan rekening houdende met milieustandaarden; formalisering van grondenrechten; betrekken van dorpingen en van omliggende dorpen bij het vaststellen van locatie en grenzen van de gemeenschapsbossen; zonering van het bos op basis van traditioneel gebruik en bescherming.

In de wet bosbeheer en de mijnbouwwet zijn een paar zaken nodig; dat er beter met de gemeenschap wordt overlegd voordat er hout en mijnbouwconcessies worden verleend. Verder is het ook duidelijk nodig dat er definities zijn over rollen en verantwoordelijkheid die staan in standaard overeenkomsten en contracten (...) ten gunste van transparantie en verantwoording naar allen toe. En, ontwikkelen van een ondersteuning programma voor dorpen met een gemeenschapsbos waarbij een ieder wordt betrokken om de voorwaarden te bepalen waarbij er eventueel wordt samengewerkt met een derde partij voor het exploiteren van het bos. Uiteraard kan het ook in eigen beheer worden gedaan als er aan trainingen en capacity building wordt gedaan. En (er gezorgd wordt voor) een democratische beheersstructuur.– Dr. Rudi van Kanten.

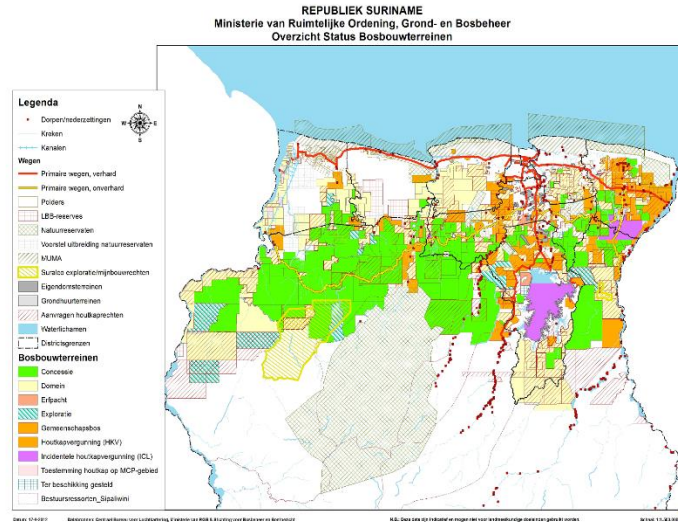
Presentatie Stichting Bosbeheer en Bostoezicht

Door: Drs. Rewie Matai

Met ervaringen vanuit de bosbouwsector belicht Drs. R. Matai gemeenschapsbossen. De wet bosbeheer dient als belangrijke basis binnen de bosbouwsector. Op basis van de wet bosbeheer kunnen er vergunningen worden uitgegeven om de bossen te kunnen benutten (zoals: exploratie, concessie, gemeenschapsbos, inzameling van bosbijproducten, en incidentele houtwinning vergunningen).

Het gemeenschapsbos is geïntroduceerd met de aanname van de wet bosbeheer van 1992. De houtwet was van 1947. Met deze houtwet was de Houtkapvergunning (HKV) geregeld. Gemeenschapsbos kan worden gezien als een nieuwe vorm van HKV. Daarnaast is het binnen gemeenschapsbossen ook mogelijk om bosbijproducten te verzamelen. Gemeenschapsbos wordt uitgegeven door de minister van GBB maar na overleg met de minister van ROS. Op dit moment is er 819.200 hectare aan gemeenschapsbos vergunningen uitgegeven aan 201 gemeenschappen.

Het nationaal productiebos bedraagt in Suriname een oppervlakte van ongeveer 4.5 miljoen hectaren. Overige delen hebben andere soort bestemmingen.

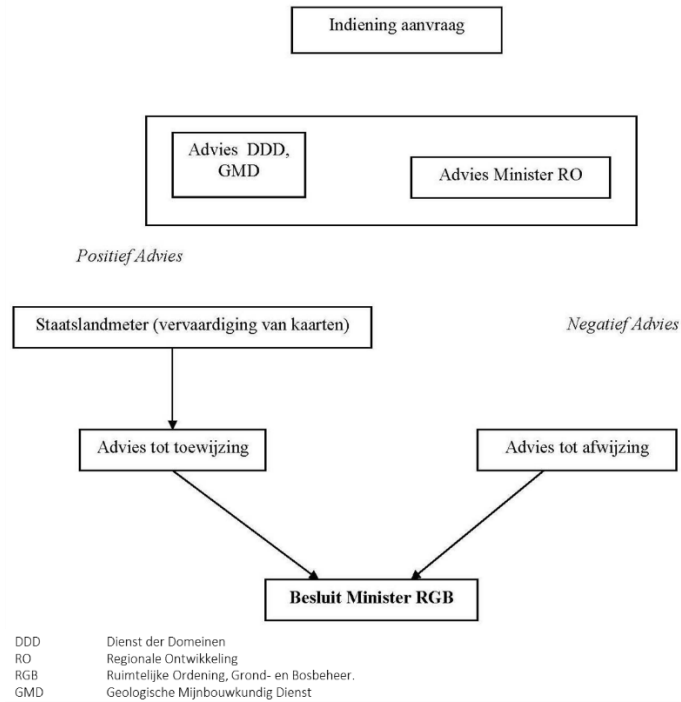
Kaart met uitgegeven vergunningen (gemeenschapsbos/HKV's in oranje), uit de presentatie van SBB.

De definitie van gemeenschapsbossen is opgenomen in de wet bosbeheer:

Bosgebieden, die gelegen zijn rondom gemeenschapsgronden en die ten behoeve van in dorpen en nederzettingen wonende en tevens in stamverband levende boslandbewoners als gemeenschapsbos zijn aangewezen en welke dienen ter voorziening in de eigen behoefte aan voedingsmiddelen en bosproductie, alsmede ten behoeve van mogelijke commerciële houtbenutting, inzameling van bosbijproducten en ontginning van landbouw-doeleinden. – Quote uit presentatie Drs. Rewie Matai.

Ook Drs. Matai geeft aan dat de voornaamste focus nu ligt op de productie van hout terwijl de definitie van gemeenschapsbos veel breder gaat. Er wordt een korte omschrijving gegeven van de procedure om een gemeenschapsbos aan te vragen. Ondanks dat de aanvraag wordt ingediend bij SBB, gaat de procedure voornamelijk via het ministerie van GBB.

AANVRAGEN GEMEENSCHAPSBOS

Aanvraag gemeenschapsbos, uit de presentatie van SBB

Enkele geconstateerde problemen die ook al in de eerdere presentatie aangehaald werden: er zijn geen terreinen beschikbaar voor een aantal dorpen voor gemeenschapsbos; Staatsbesluit beheer en benutting van gemeenschapsbos ontbreekt; geschillen binnen dorpen m.b.t. het beheer en benutting van gemeenschapsbossen; gebrek aan o.a. capaciteit, financiële middelen voor dorpen om zelf de houtexploitatie ter hand te nemen; veel HKV terreinen nog niet aangewezen als gemeenschapsbos (vergunningen op naam van overleden personen, rechtswege vervallen/gedoogd); focus te veel op hout en minder op andere benutting mogelijkheden. Vervolgens wordt er gesproken over bepaalde bosbouwheffingen en exportrechten die ervoor zorgen dat er veel rondhout onbewerkt de grenzen over gaan en niet lokaal worden verwerkt. Houtproductie binnen gemeenschapsbossen gaat soms via derden waardoor heel veel producten geëxporteerd worden. Daarnaast is er in 2005 een studie gedaan naar kleine houtwaren als alternatief op rondhout, en in 2015 een integraal onderzoek naar brandhout in de verschillende districten in Suriname.

(...) Er moet planmatig aan productie gedaan worden zoals het (ook) gaat met de Code of Practice en concessievoorwaarden voor rondhout. (...) En dat de bossen niet zodanig gedegradeerd worden en bespreken wat er uit de gemeenschapsbossen gehaald wordt. (...) binnen gemeenschappen kunnen we samen met de bewoners bekijken om dit aan te pakken. Want op een gegeven moment ga je een situatie hebben dat je bos en bomen hebt, maar dat er geen kapbare bomen meer zijn. We noemen dat gedegradeerd en dat moeten we voorkomen. Dat is ook een stuk werk dat aangepakt moet worden. - Drs. R. Matai.

Tot slot wordt er benadrukt dat de COVID-19 pandemie impact heeft op de (een daling van de inkomsten uit de) bosbouwsector.

Panel Statements

De panel discussie wordt gestart met een korte introductie en een statement door de panelleden die nog niet aan het woord zijn geweest.

Drs. Steven Vroom (DDOI), Onderdirecteur van het Onder Directoraat Gemeenschapsontwikkeling van het Directoraat Duurzame Ontwikkeling Inheemsen van het Ministerie van ROS, geeft allereerst zijn statement en haalt drie zaken aan. De eerste met betrekking tot de samenwerking tussen de directoraten en samenwerking met SBB (in trainingen) en TBS (in workshops). Hij was niet volledig op de hoogte van de inhoud van de briefing paper en benadrukt verschillende zienswijzen binnen verschillende gemeenschappen en de beschikbaarheid van brochures. De brochures zijn gemaakt uit documenten van Tropenbos Suriname en de wet bosbeheer en die worden besproken met de gemeenschap. Ten tweede, omtrent de procedure met commerciële en de communicatie met gemeenschappen.

De eerste stappen die we met de gemeenschappen zetten, is dat we niet in de stad vergaderen maar in de dorpen met betrekking tot commerciële houtkap. Wie willen zij dat in het bos werken? En zij worden als eerst in de gelegenheid gesteld als zij dat (zelf) willen doen. Als ze dat niet kunnen doen gaan de gemeenschappen dat bepalen en niet de overheid. En wanneer dat is gebeurd wordt er een krutu gehouden waar de ondernemer samen met de gemeenschap gaat praten over wat de plussen en de minnen en wat de voordelen zijn die zij (eruit kunnen) gaan halen. - Dhr. Steven Vroom

Het derde punt gaat over de overeenkomst met de gemeenschap. Er is een document, ter inzage beschikbaar waarin de voorwaarden staan opgenomen. Hierin staat o.a. informatie over een dorpsfonds; dorpsinventarisaties; en overeenkomst tussen ondernemer en de gemeenschap; overeenkomsten tussen gemeenschap en traditionele gezag; en begeleiding. Met betrekking tot dit webinar en de briefing paper geeft hij tot slot aan dat de overheid meer betrokken zou moeten worden in de voorbereidingen van deze paper en de inhoud.

Mevr. S. Sampi (DDOAS) Regio coördinator West, afdeling Gemeenschapsontwikkeling van het Directoraat Duurzame Ontwikkeling Afro- Suriname Binnenland van het Ministerie van ROS, geeft in haar statement aan dat DDOAS ondanks vergelijkbare procedures en richtlijnen op enkele zaken verschillen van DDOI.

Bij ons staat centraal dat de gemeenschap er profijt (van) heeft dat er bijvoorbeeld een ondernemer in hun gemeenschapsbos werkt. En daarom is het inzetten van gemeenschapsbossen een belangrijk middel ter bevordering van de duurzame ontwikkeling van dorpen. 70% van de opbrengsten van de gemeenschapsbossen moeten worden aangewend voor ontwikkelingsdoelen. - Mevr. S. Sampi

Daarnaast spreekt zij over de ontwikkeling van dorpsfondsen. En dat dorpen in de gelegenheid worden gesteld om zelf het geld te beheren (in samenwerking met het directoraat).

1. Prof. Dr. Jack Menke: Hoe de succesfactoren te vergroten van gemeenschapsbossen?

Rudi van Kanten: In de andere landen waar deze studie is uitgevoerd kwam dit ook ter sprake. Allereerst is het belangrijk om vast te stellen wat je onder 'succes' verstaat. Iemand in het dorp ziet succes misschien zodra er goed wordt verdiend, maar in het voorbeeld van een natuurbeschermingsorganisatie kan het zijn dat zij succes zien als de natuur zoveel als mogelijk intact blijft. En zo heeft Tropenbos hier misschien ook weer een andere visie op. Vandaar het belang om succesfactoren gezamenlijk te bepalen. Samen met het dorp moet je rond de tafel gaan zitten om te kijken wat 'succes' is en hoe je dit kan gaan realiseren.

Dhr. Rewie Matai: Het is belangrijk dat we erop letten dat de bossen op een duurzame manier beheerd worden. In de huidige situatie zien we dat een groot deel van de gemeenschapsbossen gedegradeerd zijn. Het SFISS is onder andere geïntroduceerd om ervoor te zorgen dat de concessies planmatig worden aangepakt. Een gemeenschapsbos is geen aangeplant bos, je weet initieel niet precies wat er staat. Om te voorkomen dat er teveel schade wordt aangericht is het daarom van belang om kapvakken te maken en te inventariseren. Tot nu toe heeft Dhr. Van Kanten gesproken over het CELOS management systeem (CMS). Eén van de bevindingen van het CMS is dat een kap cyclus van 25 jaar gehanteerd wordt, met een maximale hoeveelheid van 25 kubieke meter per hectare. Om het bos op een juiste manier te beheren en degradatie te voorkomen, kunnen we dit als leidraad hanteren. Het voorkomen van gedegradeerde bossen is belangrijk. Als je naar de kaart kijkt is er weinig ruimte tot uitbreiding. Of er zouden grote infrastructurele werken uitgevoerd moeten worden om meer naar het zuiden toe te gaan, maar dat is ook voor het dorp nadelig, vanwege de afstand. Een gemeenschapsbos kan niet te ver van een gemeenschap worden uitgegeven. Een planmatige aanpak is belangrijk, samen met de mogelijkheid om SFISS een succes te laten worden.

2. Mayra Esseboom: Bij de conclusie geef je aan dat productketens in dorpen moeten worden ontwikkeld. Denken jullie dat andere groepen zoals jongeren en vrouwen daar niet meer betrokken zullen worden bij de exploitatie van gemeenschapsbossen en kan je ook toelichten wat wordt bedoeld met de democratische beheersing.

Rudi van Kanten: Productketens bestaan uit verschillende diensten zoals toerisme, verzamelen van krapa of gezaagd hout. Afhankelijk van de productketen kunnen vrouwen en jongeren in meer of mindere mate worden betrokken. Er zijn mogelijkheden om vrouwen te betrekken en samen te kijken naar de draagcapaciteit van het bos om een bepaald product te verzamelen zodat er geen 'over-harvesting' plaatsvindt. Bij de jongeren kan dit misschien een extra uitdaging zijn. Toevallig kwam dit ook naar voren in een gesprek met de DC van Boven Suriname. Het onderwijssysteem lijkt zodanig ingericht dat veel kinderen vroegtijdig school verlaten. De uitdaging is om (werk) mogelijkheden voor jongeren te creëren en bepaalde vaardigheden gericht te trainen. De grote vraag is hoeveel van de jongeren bereid zijn om in het gebied te blijven? Sommigen vertrekken liever richting de stad of elders. Maar zondermeer is het binnen ons werk als NGO een van de grotere uitdagingen om duurzame inkomens te genereren en mogelijkheden te scheppen voor het hele dorp, en zeker ook voor de jongeren, vrouwen.

Mevr. S. Sampi: We stimuleren inclusiviteit vooral bij het instellen van de dorpscommissies. Dit zijn commissies die vertegenwoordigers hebben vanuit de gemeenschap. We vragen de verschillende families binnen zo'n commissie vooral ook naar jongeren en vrouwen om te participeren.

3. Mayra Esseboom: Waarom worden gemeenschappen niet gestimuleerd om het zoneringsplan voor bosgebruik te maken gebaseerd op gedegen inventarisatie van producten en diensten van het gemeenschapsbos?

Dhr. S. Vroom: Op dit ogenblik wordt er samen met SBB met de gemeenschappen besproken en besloten dat er een 100% bosinventarisatie moet zijn. De SBB heeft hierin een belangrijke rol. SBB is op dit ogenblik samen met de inheemse gemeenschappen ook in gesprek over inventarisaties naar bosbijproducten.

Dhr. Matai: In de definitie van het gemeenschapsbos is duidelijk aangegeven dat gemeenschapsbossen worden uitgegeven voor meerdere gebruiken. Maar de voornaamste focus en functie lijkt nog steeds houtproductie. We streven er zoveel mogelijk naar dat dit planmatig wordt aangepakt. Terwijl de houtkap planmatig gebeurt, worden overige ontwikkelingsmogelijkheden niet als zodanig aangepakt. Een voorbeeld: Er is een project gelanceerd waarbij 150 hectare grond werd toegezegd aan een gemeenschap van 200 mensen. Zij hebben het bos opgedeeld voor verschillende doeleinden. Een deel van het bos is beschikbaar gesteld voor houtkap, een deel voor landbouw, een deel voor eco-toerisme, en delen waar medicinale planten kunnen worden gehaald. Deze zaken moeten in het algemeen geïntroduceerd worden. Belangrijk is dat de bereidheid om zodanig te werk te gaan ook van de gemeenschap zelf moet komen.

Mevr. S. Sampi: Wanneer we een krutu organiseren in de gemeenschappen, geven we voorlichting dat er behalve exploitatie ook bosbijproducten kunnen worden verzameld. Vooral richting de marronvrouwen in het dorp die zich bezig houden met het verzamelen van Podosiri, noten en zaden. Het directoraat is er mee bezig de mensen bewust te maken over de verschillende benuttingsmogelijkheden van het gemeenschapsbos.

4. Wilfred Leeuwijn: Is de zware focus op houtkap wel in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van het uitgeven van gemeenschapsbossen.

Dhr. Matai: Met de introductie van gemeenschapsbos is commerciële houtwinning er eigenlijk ook bij gekomen. Dit komt doordat veel gemeenschapsbossen initieel waren uitgegeven als HKVs. De commerciële winning van hout was niet in de voornaamste doelstelling van het gemeenschapsbos. Maar omdat het relatief gemakkelijk is om geld uit hout te halen is ligt de voornaamste focus nu toch bij de houtwinning. Door de grote vraag naar hout (vanuit bijvoorbeeld China of India) blijft de houtsector groeien. De focus heeft te maken met vraag en aanbod. Het is daarom niet als zodanig in lijn met de oorspronkelijke bedoeling, maar omdat het relatief makkelijk is om inkomsten via houtwinning te genereren dan via overige producten, is dit de voornaamste focus geworden. Belangrijk is dat de inkomsten die gegenereerd worden, de gemeenschappen verder tot ontwikkeling kunnen brengen. En natuurlijk ook dat overige diensten van het bos goed benut kunnen worden door de gemeenschap.

5. Simone Weewee: Is er vanuit SBB een voorwaarde van de hoeveelheid hout die mag worden gekapt bij het uitgeven van concessie aan derden (geen bewoners van de gemeenschap). En vindt er controle plaats of men zich hieraan houdt.

Dhr. Matai: Een voorwaarde is dat je niet meer uit het bos mag halen dan wat het bos je kan aanbieden. Dan kom je weer op de 25 kubieke meter (CMS), maar hoeveel hout er precies gehaald kan worden, is een onderlinge overeenkomst tussen de gemeenschappen en de derden. SBB moet er voor zorgen dat de bossen niet gedegradeerd worden en dat we binnen het maximum blijven. Daar is controle belangrijk voor. We doen ons best om optimaal te controleren en alles wat uit het bos gehaald wordt te inventariseren en in ons systeem te plaatsen zodat we weten wat er precies uit het bos gehaald wordt.

6. (gesteld op basis van een vraag van Jack Menke) Kan er geïnventariseerd worden in de dorpen wat het gedrag is van de dorpsleiding betrokken in issues en dorpsbelangen en wat de dorpsbewoners in feite in het dorp zouden kunnen doen aan het leiderschap en aan deze situatie, de aangepaste vormen van leidinggeven?

Deze vraag is gesteld omdat er enkele bewoners of kapiteins niet in het dorp wonen en niet voldoende betrokken zijn. Kan zo een inventarisatie plaatsvinden? Kan er ook nagegaan worden buiten het dorp in Paramaribo bijvoorbeeld waar er ook wel bewoners zijn die wel bepaalde vaardigheden en kennis beschikken die eventueel zouden kunnen bijdragen aan het succes van gemeenschapsbossen.

Dhr. S. Vroom: Dit gaat over een interne situatie tussen het dorp en de kapitein. Het traditioneel gezag heeft de verplichting om de gemeenschap te informeren van alle acties. Met betrekking tot het gemeenschapsbos: de kapitein kan niet in de stad een overeenkomst doornemen. De overeenkomst moet in bijzijn van de gemeenschap doorgenomen worden. En ook de notulen uit die vergadering moeten vastgelegd worden. Met betrekking tot de mensen die in de stad wonen: dat is iets dat zij binnen de gemeenschap (intern) moeten gaan oplossen. Zij moeten nagaan welke kennis buiten het dorp beschikbaar is en de mensen vragen om in het dorp te komen om hun bijdrage te leveren. Dat is niet iets van de overheid.

Mevr. S. Sampi: Mensen weten hoe ze intern moeten onderhandelen. In sommige dorpen zijn mensen bereid om bijvoorbeeld hun bijdrage te leveren en om in een commissie te zitten als penningmeester, secretaris en andere functies. We zien ook voorbeelden van mensen buiten het dorp die bereid zijn om zich in te zetten om hun dorp tot ontwikkeling te brengen. Het is misschien een goed voorstel aan de gemeenschap om te inventariseren hoeveel mensen er buiten het dorp wonen maar nog steeds betrokken zijn. Maar iedereen moet hierin betrokken worden en iedereen moet op de hoogte worden gesteld. We proberen daarom ook de mensen te vragen om (zodra er bijvoorbeeld een krutu is) dit bekend te maken via whatsapp (voice berichten), of via een radio omroep zodat meerdere mensen op de hoogte kunnen worden gebracht over de ontwikkelingen binnen het dorp.

Rudi van Kanten: Ten eerste moet er ook gekeken worden naar welke mensen of capaciteit je nodig hebt voor bijvoorbeeld een dorpsontwikkelingsplan. Daarnaast moet er gekeken worden naar de realiteit van de mensen, het kan zijn dat mensen voor andere verplichtingen naar de stad of elders moeten. Bijvoorbeeld vanwege werkgelegenheid, of om de kinderen naar school te brengen waardoor zij noodgedwongen een deel van de tijd niet in het dorp wonen of kunnen zijn. Maar je moet het geheel ook professionaliseren en kijken naar wie welke capaciteiten heeft en wie bereid is om zich in te zetten. En dan zou je moeten proberen (uit de inkomsten die je genereert), een vergoeding te koppelen zodat mensen beter kunnen afwegen wanneer ze hun diensten beschikbaar willen stellen voor een bepaalde activiteit. Daarnaast kan het moeilijk zijn wanneer iemand niet meer in het dorp woont maar nog steeds (belangrijke) beslissingen neemt voor het dorp. Dit gebeurde in een voorbeeld uit Colombia waar ze hetzelfde probleem hadden. Om het op te lossen werd er op papier (op het uittreksel van de burgerlijke stand) toegevoegd waar de persoon officieel woont (in het dorp of in de stad).

Dhr. Matai: Een belangrijke stap naar succes zou zijn dat de leden van de gemeenschappen hun eigen planning maken met betrekking tot de kapvakken en inventarisaties voordat er derden in beeld komen. En dit is te realiseren want de beste boomkenners, beste fellers, en woudlopers zijn te vinden binnen de gemeenschappen. Wanneer wij binnen SBB en toen ook via LBB de boomkenners opleiding en een inventarisatiegroep samenstelden dan gingen we naar de gemeenschap om de natuurtalenten te selecteren met deze kennis. We hebben ook samen met Tropenbos Suriname een boomkennerstraining georganiseerd destijds en de beste boomkenners van Suriname zijn leden van de gemeenschap. Daar is er genoeg element om te werken aan een succes verhaal.

7. Maureen Wijngaarde-van Dijk: Er is een aantal keren tijdens de presentaties aangehaald dat door de manier van houtoogst in gemeenschapsbossen deze ook verarmd worden, de vraag is in hoeverre is boskweek en bosveredeling in beeld?

Rudi van Kanten: Een goed punt, pas als je geeft kan je nemen. Maar je ziet helaas een trend binnen activiteiten (niet alleen in de houtkap) waarbij onze maatschappij wil nemen zonder terug te geven. Bij houtkap heb je natuurlijke verjonging. Dit kan je stimuleren door bepaalde bomen aan te planten. Het is belangrijk om hiervoor te waken. Want wat er nu soms gebeurt in de gemeenschapsbossen is dat er derden zijn die hout komen oogsten en ravages achterlaten. CELOS en FAO doen hier wat onderzoek naar. En misschien kan SBB richtlijnen inbouwen over wat er gedaan moet worden aan natuurlijke verjonging en dat er bomen moeten worden geplaat. Want je kan niets blijven nemen zonder terug te geven.

Dhr. Matai: Deze vraag heb ik veel gehoord. Als je volgens de CMS regels werkt is het niet nodig te planten. Ik heb een aantal keren aangegeven 25 kubieke meter per hectare. Misschien zijn Dhr. Van Kanten en ik

hier niet helemaal op een lijn. Maar als je volgens de regels werkt, dan heb je binnen 25 jaar weer kapbare bos. Als je met deze regels werkt dan is het overbodig om aan te planten. Een feit is dat sommige bossen degraderen. Het vergt veel investeringen om dit op te lossen met aanplant. Wanneer men de bossen goed beheerd is dat overbodig, dan bestaat de noodzaak niet. Je kunt liever investeren in je beheerssysteem zonder de hoofdpijn van aanplant te hoeven hebben. In het CELOS management systeem is wel aangegeven dat er methodes zijn (zoals silviculture) om het bos te verbeteren. Misschien kunnen we kijken hoe dat op te pakken.

8. Kevin Headley: Is er een link tussen gemeenschapsbossen en de conceptwet grondenrechten?

Dhr. S. Vroom: Met de grondrechten zal er rekening gehouden moeten worden, net zoals met gemeenschapsbossen. Gemeenschapsbossen behoren ook daartoe en worden meegenomen. Ik denk dat we hierover geen discussie hoeven te voeren. Gemeenschapsbossen en grondenrechten gaan samen.

9. Gwendolyn Smith: Conflicten tussen de gemeenschappen en houtkapbedrijven en andere die van het bos gebruik willen maken o.a. goudzoekers. Hoe wordt er met deze conflicten omgegaan en welke expertise van conflict bemiddeling wordt er toegepast?

Dhr. S. Vroom: Soms is er conflict. Bijvoorbeeld wanneer ondernemers mensen ophitsen in de dorpen tegen het traditioneel gezag. Waardoor het traditioneel gezag op een bepaald moment in diskrediet komt. Wij hebben gezegd in de overeenkomst samen met de gemeenschap, dat als de gemeenschap merkt dat een ondernemer zich in laat met zaken van de gemeenschap dat de contracten gelijk ontbonden kunnen worden. En dat als er een conflict is, dat dit conflict samen met het traditioneel gezag en de ondernemer in bijzijn van het districtsbestuur, de vertegenwoordigers van de DC en het directoraat wordt besproken. En dat we op deze manier het probleem gezamenlijk (in de gemeenschap) kunnen oplossen. Zo pakken wij dat aan.

Mevr. S. Sampi: Wij communiceren in juridische termen met de gemeenschappen en de ondernemer. Ten eerste gaan we na wat het probleem is en analyseren we wat de knelpunten zijn. Deze bespreking kan in de gemeenschap of in de stad zijn. De verschillende actoren worden daarbij betrokken zoals de DC, het traditioneel gezag en de dorpingen en ook de ondernemer. Er wordt gezocht naar een middenweg om het probleem op te lossen of te voorkomen dat het probleem escaleert. In onze overeenkomst staat ook dat wanneer bijvoorbeeld de ondernemer aan houtexploitatie doet dat hiervoor slechts een deel van het gemeenschapsbos kan worden gebruikt. Daarnaast mogen dorpingen nooit geweigerd worden om naar hun gemeenschapsbos te gaan voor bijvoorbeeld het verzamelen van hout (voor hun huis) of bosbijproducten. Zodra er problemen zijn mogen de dorpingen altijd bij het directoraat komen zodat er gezamenlijk naar een middenweg kan worden gezocht.

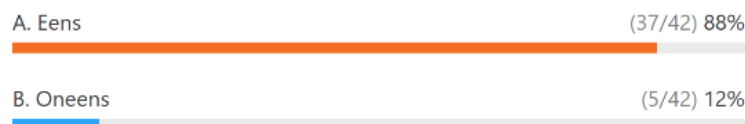
Afsluiting en Follow-up

- De resultaten tijdens deze sessie zullen ook worden gedeeld met gemeenschappen die zijn betrokken in de studie en de Organisatie Samenwerkende Inheemsen Dorpen in Para (OSIP) heeft ook gevraagd voor een speciale sessie.

Wat wij zelf gaan doen van Tropenbos Suriname zijde met community forestry: gemeenschapsbosbouw is een heel belangrijk onderwerp wil je evenwichtige ontwikkeling bewerkstelligen in je eigen land. Vooral aangezien we als Suriname een land zijn met het meeste bos ter wereld. We moeten gezamenlijk daar aan werken. De eerste uitdaging is vooral (...) de rondhout export, (deze) moet op een verstandige manier worden teruggedrongen en proberen de lokale waarde toe te voegen. Alles is een proces waarbij iedereen moet worden betrokken. En dan tot slot, wat we niet moeten vergeten is dat de natuur zelf geen stem heeft, maar als we niet goed omgaan met de natuur dan gaan we dat wel merken doormiddel van diverse (tegen)slagen. Ik wil nogmaals iedereen van harte dank zeggen en we blijven in contact. Dank u wel.- Dr. R. Van Kanten

Bijlage 1. Resultaten poll vragen

1. Gemeenschapsbossen hebben een ander beheersysteem nodig welk zelfondernemerschap faciliteert. Bijvoorbeeld: kleinere kapvakken, minder geogste bomen en daardoor snellere transportmogelijkheden met minder investeringen. Dit wordt in eigen beheer uitgevoerd zonder een contractor.

Het merendeel van het publiek (88%) is het eens dat gemeenschapsbossen toch andere beheersystemen nodig hebben.

2. De uitgifte van gemeenschapsbos dient consistent te zijn. Dorpen zouden bijvoorbeeld recht moeten hebben op een bepaalde oppervlakte bos per dorpsbewoner.

Het merendeel van het publiek (67%) is het eens dat de uitgifte van gemeenschapsbossen consistent moeten zijn.

Bijlage 2. Sprekers en panellleden

Naam	Functie	Introductie
Dhr. Roelf Cairo, MSc. (GBB)	Statement namens Ministerie van GBB	Onderdirecteur Bosbeheer bij het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer (GBB).
Dr. Rudi F. van Kanten (TBS)	Presentator en panellid	Directeur van Tropenbos Suriname is landbouwkundig ingenieur en gepromoveerd in agroforestry en verder is hij ook parttime docent aan de ADeKUS universiteit in de studierichting bosbouw.
Dhr. Giani Razab-Sekh, BSc. (TBS)	Presentator	Surinaamse bosbouwer, houtteeltkunde docent op het NATIN en FSC auditor en werkzaam bij Tropenbos Suriname binnen een community forestry project.
Drs. R. Matai (SBB)	Presentator en panellid	Bosbouw Econoom. Werkzaam bij SBB, directeur van het bosbouw economische diensten.
Dhr. Steven Vroom (DDOI)	Panellid	Onderdirecteur van het Onder Directoraat Gemeenschapsontwikkeling van het Directoraat Duurzame Ontwikkeling Inheemsen van het Ministerie van ROS
Mevr. Stephanie Sampi - Cicilson (DDOAS)	Panellid	Werkzaam op de afdeling Gemeenschapsontwikkeling van het Directoraat Duurzame Ontwikkeling Afro- Suriname Binnenland. Regio coördinator West.

Bijlage 3. Participantenlijst

Naam	Organisatie
Anuradha Khoenkhoen	UNDP
Andre verhoogt	MULOKOT
Anko Stilma	Van Hall Larenstein University
Anna Mohase	WWF
Annette Tjon Sie Fat	Stichting Tropenbos International Suriname bestuur
Anwar Helstone	CELOS
Aroen Gangaram Panday	Suralco L.L.C.
Bindia-Roy Jaddoe	Tropenbos Suriname
Carmen Elliott	NIMOS-REDD+
Chantal Landburg	ESS
Charlotte Benneker	Tropenbos International
Claus Eckelmann	FAO
Cylene France	VIDS
Djaienti Hindori	Stichting Tropenbos International Suriname bestuur
Eliza Zschuschen	Adek – Het Nationaal Herbarium van Suriname
Eric Wijngaarde	Small Grants Program
Ettiré Patra	Ministerie ROS
Eunike Alexander-Misiekaba	Conservation International Suriname
Faryal Rosiek	WWF
Guno Malone	SuFOSUS
Gwendolyne Smith	Green Growth Suriname
Herman Jintie	Medische Zending
Jack Menke	AdeK
Jerrold Renfurm	Ministerie Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie
Jessica Chandnani	UNDP
John Goedschalk	Conservation International – Suriname
Joline Middelberg	Van Hall Larenstein University (VHL)
Katia Delvoye	ACT
Kevin Headley	Journalist
Koen Kusters	Tropenbos International
Leeroy Jack	Ministerie van ROS
Maartje de Graaf	Tropenbos International
Marcel Leune	Stg. Projekten
Marijke Sonneveld	Stg. Projekta
Maureen Silos	ACT
Mayra Esseboom	CELOS
Nafiesa Ilaibaks	Tropenbos Suriname
Nalini Mahesh	Tropenbos Suriname
Natascha Neus	Ecosystem 2000
Nathalie Emanuels	SCF
Nesseley Louisville	Ministerie GBB
Peter van der Meer	VHL
Priscilia Tirtosentono	UNDP
Priscilla Miranda	Consultant
Rene Somopawiro	SBB
Roche Bholo	ACT
Simone Weewee	consultant
Wilfred Leeuwijn	Journalist DWT

Bijlage 4. Q&A achteraf beantwoord

Simone Weewee: DDOAS/DDOI vindt er controle plaats op welke wijze de bossen worden benut door de gemeenschappen? En zijn er evaluatie momenten met de gemeenschappen?

Mevr. S. Sampi: Nee, het is niet het werk van DOASB om controle werkzaamheden uit te voeren in de gemeenschapsbossen. Daarvoor is er een dorpscommissie die de taak heeft zulks te doen. Ook heeft DOASB geen evaluatie momenten met de gemeenschappen, dat moet de dorpscommissie samen met de gemeenschap doen.

Dhr. S. Vroom: Er vindt controle plaats: 1. In de overeenkomst is vastgelegd dat er vanuit de gemeenschap controle wordt uitgeoefend. Bij het niet naleven van de overeengekomen afspraken of bij wanprestatie kan volgens artikel 4 de gemeenschap de overeenkomst opzeggen. 2. De aannemer is verplicht zich te houden aan de richtlijnen van SBB en moet vooraf aan het traditioneel gezag melden wanneer er bijzonderheden zijn. Volgens artikel 4 is de gemeenschap bevoegd de samenwerking eenzijdig op te zeggen.

Eunike Alexander – Misiekaba: Aan Dhr. Vroom en mevr. Sampi, zijn er uitdagingen wanneer het om benefit-sharing gaat en hoe speelt uw directoraat daarop in? Zijn er controlemechanismen in place om zorg te dragen dat bestedingen uit het fonds bijdragen aan de ontwikkeling van dorpen? Kunt u meer informatie hierover delen?

Mevr. S. Sampi: Ja er zijn uitdagingen wanneer het gaat om benefit-sharing en een daarvan is het om het traditioneel gezag en de gemeenschap op een lijn te krijgen als het gaat om besteding van de middelen verkregen uit het gemeenschapsbos voor duurzame ontwikkelingsprojecten. Er is wel een controle mechanisme in place voor de besteding van de middelen uit de gemeenschapsbos voor de ontwikkeling van het dorp. Daarom is het een vereiste dat men alleen het geld kan opnemen uit het dorpsfonds, indien men een duurzaam ontwikkelingsproject indient bij ODGO (Onderdirectoraat Gemeenschapsontwikkeling van DOASB).

Dhr. S. Vroom: De gemeenschappen hebben zoals in artikel 7 omschreven profijt door middel van de inkomsten die vloeien naar de dorpskas ten behoeve van duurzame ontwikkeling van de gemeenschap. De gemeenschap bepaalt op basis van consensus hoe de inkomsten worden gebruikt.

Carmen Elliott: Voor de heer Vroom: wordt de informatie over gemeenschapsbos ook gegeven aan de mensen in hun eigen taal en niveau om dat te begrijpen?

Dhr. S. Vroom: Bij elke meeting, vragen wij aan de gemeenschap in welke taal zij liever willen dat wij vergaderen zodat iedereen begrijpt waar over vergaderd wordt. Tijdens de krutu's worden zoveel mogelijk voorbeelden gegeven en wordt bij de behandeling artikel voor artikel in de taal die de gemeenschap het best verstaat, behandeld.

PROJEKTA Marijke Sonneveld: Als follow-up op de vraag van Kevin Headley: welke gevolgen heeft de conceptwet Grondenrechten voor de verschillende procedures (overeenkomstig met de verschillende zienswijzen, waar meneer Vroom over sprak) voor gemeenschapsbos gehanteerd door DDOI en DDOAS?

Mevr. S. Sampi: Geen, een conceptwet heeft geen enkele wetkracht.

Dhr. S. Vroom: Er zijn geen gevolgen voor de gemeenschap vanwege interne overeengekomen procedures bestemd voor de gemeenschap en de ondernemer. Er is een brochure met daarin een lijst met stukken die de ondernemer moet overleggen.

Carmen Elliott: Vraag voor dhr. Matai: komt er van overheidswege een ban op rondhoutexport? in het verleden waren er geluiden hiertoe. En weet u hoe concessionarissen denken over een eventuele vermindering van rondhoutexport?

Dhr. Matai: Er is wel een aanzet gedaan om export van rondhout te demotiveren, middels het verhogen van de exportbelasting op rondhout. Met de sector is afgesproken om geleidelijk aan de export van rondhout af te bouwen. En de sector heeft zelf een plan gepresenteerd hoe ze de verwerkingsindustrie willen upgraden.

Jack Menke: Aan Dhr. Matai, Walaba hout wordt (waarschijnlijk) in steeds grotere hoeveelheden geëxploiteerd. 1) Wat is het volume (ook vergeleken met andere houtsoorten). 2) Welk deel wordt geëxporteerd en welk deel in Suriname geconsumeerd? 3) Kan er meer informatie en voorlichting worden gegeven over de diverse gebruiksmogelijkheden, en vooral de voor- en nadelen in a) woningbouw, b) meubelindustrie?

Dhr. Matai: De bijdrage van Walaba aan de totale rondhout productie in de jaren 2017, 2018 en 2019 was respectievelijk 4%, 2% en 1%. In 2019 is er 10235 m³ Walaba gekapt waarvan 2372 m³ geëxporteerd en de rest lokaal verwerkt. De toepassingsmogelijkheden van de soorten is door Comvalius beschreven in het boek Suriname Timber. Deze soort wordt gebruikt voor omheining, voor onder andere palen in de landbouwsector, shingles en brandhout voor crematie. Er worden ook planken verzaagd van deze soort. Het is hard hout en kan ook goed gebruikt worden als constructie hout. Er kan zeker voorlichting gegeven worden over de toepassingsmogelijkheden.

Maureen Wijngaarde - van Dijk: LVV moet ook betrokken zijn om beplanting van uitgemijnde of geogoste gebieden te doen. Worden o.a. bruinhart, groenhart, walaba kwekelingen al ontwikkeld?

Dhr. Matai: Rehabilitatie van de gemijnde gebieden kan zeker gedaan worden samen met LVV maar daarnaast ook Adek en CELOS.

Carmen Elliott: Voor de heer Van Kanten: REDD+ is genoemd in de presentatie. Welke link kan hier gelegd worden met het onderzoek en hoe ziet u REDD+ een bijdrage leveren aan het meer benutten van het bos?

Dhr. Rudi van Kanten: REDD+ kan een grote bijdrage leveren aan het beter benutten van gemeenschapsbos als de Nationale REDD+ strategie wordt uitgevoerd. Dorpen die aantoonbaar doen aan goed bosbeheer kunnen dan in aanmerking komen voor REDD+ fondsen en compensatie voor koolstofkredieten. De dorpen kunnen bijvoorbeeld hun eigen bos monitoren en hierover verifieerbaar rapporteren. Ook kunnen zij doen aan kleinschalige, duurzame houtkap.

Ettiré Patra: Hoe kunnen de verschillende actoren betrokken bij de exploitatie van de gemeenschapsbossen zo optimaal mogelijk met elkaar samenwerken om het maximale eruit te halen en hoe kan het traditioneel gezag institutioneel versterkt worden. Vooral bij het aangaan van samenwerking met ondernemers.

Mevr. S. Sampi: Ten aanzien hiervan dient men goede afspraken met elkaar te maken als het gaat om de ontwikkeling van een goede samenwerkingsvorm. Een mogelijkheid is dat het traditioneel gezag zich laat trainen door SBB of BHP met betrekking tot houtkapactiviteiten en alles wat daarmee te maken heeft.

Dhr. Rudi van Kanten: Eerst moet er samen met de dorpingen een inventaris worden gemaakt van de mensen waarover het dorp kan beschikken als het gaat om de hele houtoperatie. Van inventaris tot houtkap, administratie en houtbewerking, bijvoorbeeld het maken van souvenirs. Het traditioneel gezag en dorpsvertegenwoordigers kunnen worden getraind in duurzaam bosbeheer en onderhandelingsvaardigheden zodat zij een goede overeenkomst kunnen sluiten met derden.

Dhr. S. Vroom: Het TG (Traditioneel gezag), de Gemeenschap, de Ondernemer en de Overheid worden in beeld gebracht. Er worden eerst afspraken gemaakt tussen TG en gemeenschap en daarna met de overheid.

De ondernemer wordt daarna uitgenodigd voor kennismaking. Er wordt gewerkt volgens de overeengekomen procedure zie vorige vraag. De overheid en haar werkarm (SBB) doet het onderzoek kijkt naar de referenties van de ondernemer. Na gedegen onderzoek wordt het resultaat gepresenteerd aan de gemeenschap ter goedkeuring. Bij goedkeuring wordt het proces van onderhandeling vervolgd. Ook wordt er een concept overeenkomst tussen het dorp en de ondernemer gemaakt. In die de overeenkomst door de gemeenschap is goedgekeurd, wordt die gerekend door het volledige TG, een dorping die namens de gemeenschap ondertekent. De districtscommissaris en de directeur van het Directoraat Duurzame Ontwikkeling Inheemsen ondertekenen mee voor gezien.

Wilfred Leeuwijn: Zijn er niet teveel entiteiten en mechanismen, op zich niet slecht, die zich bezig houden met duurzame bosontwikkeling. Zou er niet een specifieke definitie geformuleerd moeten worden voor het begrip duurzame bosontwikkeling en is er een spanningsveld tussen duurzame ontwikkeling en bosontwikkeling vanuit de verschillende actoren?

Dhr. Matai: De wet bosbeheer heeft een duidelijke definitie van duurzaam bosbeheer, waarbij de nadruk gelegd wordt op een zodanige gebruik dat de schade geminimaliseerd wordt en het gebruik van het bos eeuwig durend kan plaatsvinden. Er kan een spanningsveld ontstaan met het ondernemers doel m.n. winst maximalisatie. Echter als de definitie van wet bosbeheer niet in acht zal worden genomen kan het ondernemers doel voor korte termijn zijn. Bij het formuleren van een specifieke definitie voor het begrip duurzame bosontwikkeling dient de definitie van duurzaam bosbeheer een belangrijk element hiervan te vormen.

Mevr. S. Sampi: Vanuit de overheid is er maar een entiteit die zich bezighoudt met duurzame houtkapactiviteiten en dat is SBB. De andere entiteiten zijn de internationale organisaties. Het zou wel goed zijn dat tussen deze entiteiten een goede verstandhouding is over het begrip duurzaam bosbeheer.

Dhr. Rudi van Kanten: Meerdere lokale organisaties werken met informatie van Tropenbos Suriname maar er zou meer moeten worden samengewerkt. Als wij een duidelijk gemeenschappelijk doel hebben komen wij verder. SBB heeft duidelijke regels voor duurzaam bosbeheer maar de mensen die in het veld werken moeten worden getraind. Er moeten incentives komen voor wie goed werken en sancties voor mensen die al dan niet opzettelijk het bos degraderen.

Dhr. S. Vroom: De overheid streeft naar duurzame ontwikkeling in de gemeenschappen en de NGO's streven naar duurzame bosontwikkeling waar o.a. er weer bomen worden geplant bij bosdegradatie. Er hoeft geen spanningsveld te zijn als beide actoren kunnen zorgen voor livelihood doeleinden in de gemeenschappen.

Wilfred Leeuwijn: Rudi van Kanten zei dat er onvoldoende, nog geen dertig bosbouwers zijn. Is dit geen belangrijk aanknopingspunt voor zowel de faculteit als de dorpen om juist voor belangstellenden binnen de dorpen een aangepaste opleiding te hebben en bewust mensen op te leiden waardoor de ontwikkeling van gemeenschapsbossen beter tot hun recht komt.

Dhr. Matai: Zoals ik ook heb aangegeven is er zeker talent bij de leden van de gemeenschappen voor technische jobs binnen de houtsector. Samen met Adek en de gemeenschappen kan de mogelijkheid bekeken worden om een aangepaste opleiding te verzorgen. Maar er is een opleidingsinstituut in Suriname, "JSOOC" special opgezet om technisch kader voor de sector op te leiden. Met JSOOC kan ook zo een opleiding gedaan worden voor de gemeenschappen.

Dhr. Rudi van Kanten: Inderdaad is een uitweg om 'para-foresters', bosbouwers op middelbaar niveau op te leiden met als instroom niveau een mulo diploma. Dat zou kunnen in de dorpen waar je aardig wat talentvolle jongeren hebt rondlopen die bijvoorbeeld hun middelbare school niet af hebben gemaakt. Het hoeft niet perse onder auspiciën van de Universiteit maar het zou ook kunnen onder leiding van het NATIN en/of SBB.

Carmen Elliott: Is er een verplichting voor de gemeenschappen met gemeenschapsbos voor het instellen voor een dorpsfonds?

Dhr. Rudi van Kanten: Er is een verplichting dat er een bestuur moet worden ingesteld (3 personen of meer) en een bankrekening die gezamenlijk wordt beheerd.

Wilfred Leeuwijn: Ik heb uit eerdere discussies begrepen dat de status van gemeenschapsbossen niet zover reikt dat dorpingen een investeringslening, natuurlijk onder voorwaarden, kunnen nemen bij de bank voor het doen van bosproductie. Zou dit niet bijdragen aan een betere bescherming en beheersing van het bos

Dhr Matai: Voor zover ik weet worden de houtopstanden door de financiële instellingen niet gehanteerd als collateralen en gemeenschapsbos is geen zakelijke recht. Indien hierin een verandering komt zal dit zeker een bijdrage leveren aan beter beheer. Er is wel een aanzet gedaan door de verzekeringswereld om o.a. de houtopstanden te verzekeren. Dit kan ook bijdragen aan professionalisering en beter beheer van de bossen.

Mevr. S. Sampi: Nee, de mogelijkheid bieden aan de gemeenschap om hun gemeenschapsbos te verpanden met alle gevolgen van dien draagt heus niet bij aan een betere bescherming en beheer van het bos.

Dhr. Rudi van Kanten: Er moeten speciale regels voor dorpen komen. Het vereist wel een totale mind-shift om aan een houtoperatie te doen. Ik ken een voorbeeld van een dorp dat aan bosbeheer deed. Ze hadden een pick-up en een aantal dorpingen wilden gratis gebruik van het voertuig maken. Dat kan niet. Als een groep mensen in een dorp aantoonbare management kwaliteiten hebben dan zouden zij op basis van redelijkheid in aanmerking moeten komen voor financiering.

Dhr. S. Vroom: Bij goedkeuring van de gemeenschap kan er bij de bank geld geleend worden voor commerciële doeleinden. De royalty's daaruit worden gestort in een revolving fund. De gemeenschap kan bij goedkeuring daaruit zachte leningen verstrekken aan dorpingen voor keyzaken bijvoorbeeld bij overlijden van een dorping, studie financiering van jongeren etc. De percentages wordt overeengekomen door de gemeenschap. Op zo een manier is de gemeenschap extra gemotiveerd om het bos zelf te beheren en te beschermen.